

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Aan de Directeur-Generaal van de
Volksgezondheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
drs. M. Sonnema
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl
KvK Utrecht 30276683
T 030 274 91 11
F 030 274 29 71
info@rivm.nl

Datum 27 augustus 2020
Onderwerp Advies n.a.v. 76e OMT COVID-19

Ons kenmerk
0072/2020 LCI/JvD/at/hr

Behandeld door
LCI
T (030) 274 7000
F (030) 274 4455
lci@rivm.nl

Geachte mevrouw Sonnema,

Op 27 augustus riep het Centrum Infectieziektebestrijding (CIb) van het RIVM het Outbreak Management Team (OMT) bijeen om te adviseren over de situatie rondom de COVID-19-uitbraak. Naast vertegenwoordigers van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), de Nederlandse Vereniging van Internist-Infectiologen (NVII), het Landelijk Overleg Infectieziektebestrijding (LOI), de Vereniging van de Specialisten Ouderengeneeskunde (Verenso) en de Nederlandse Vereniging Kindergeneeskunde (NVK) waren er verschillende experts (internist-infectioloog, viroloog, artsen-microbioloog, epidemioloog, artsen M&G, ouderengeneeskundige), een vertegenwoordiger van het referentielaboratorium en vertegenwoordigers van diverse centra van het RIVM aanwezig.

Bijlage
1. COVID-19 VPH-studie
verpleeghuis

A. Aanleiding OMT en doelstelling

Het OMT komt periodiek bij elkaar om de medisch-inhoudelijke stand van zaken betreffende COVID-19 vast te stellen en te duiden, voor de opvolging van acties en voor de beantwoording van vragen van de Nederlandse overheid.

Het OMT geeft vervolgadvisen over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de versoepeling van maatregelen op grond van drie pijlers zoals benoemd door het kabinet:

- het beschermen van kwetsbare mensen in de samenleving;
- een acceptabele belastbaarheid van de zorg – ziekenhuizen moeten kwalitatief goede zorg aan zowel COVID-19-patiënten als aan patiënten binnen de reguliere zorg kunnen leveren;
- het zicht houden op en het inzicht hebben in de verspreiding van het virus.

Aanleiding voor het 76e OMT was de reeds eerder geplande verlenging of aanpassing van de maatregelen per 1 september. Echter, op 18 augustus werden vanwege de recente stijging van het aantal COVID-19-meldingen een aantal maatregelen juist aangescherpt. In het 76e OMT kwam een beperkt aantal onderwerpen aan de orde. In het licht van de situatie in verpleeghuizen werden de resultaten van het onderzoek naar transmissie van COVID-19 in verpleeghuizen besproken – waarvoor VWS eerder opdracht heeft gegeven – en de consequenties daarvan voor de praktijk. De dancings en nachtclubs (nachthoreca) zijn op dit moment nog steeds gesloten en ook voor de evenementenbranche gelden beperkingen. De gevolgen van een eventuele verdere openstelling van deze branches werden besproken. Daarnaast zijn er

vragen over het quarantainebeleid voor 0- tot 4-jarige kinderen die nauw contact hebben gehad met een COVID-19-patiënt of in het buitenland in een hoogrisicogebied zijn geweest. En tot slot kwam de mogelijke rol van innovatieve, snelle testmethoden, zoals sneltesten, ademtesten en speekseltesten aan de orde.

Datum

27 augustus 2020

Ons kenmerk

0072/2020 LCI/JvD/at/hr

Hieronder volgen een samenvatting van de epidemiologische situatie en het advies van het OMT.

B. Actuele situatie

Duiding van de huidige epidemiologie van COVID-19

Na de stijging van de afgelopen weken is er nu sprake van een stabilisatie en zelfs lichte daling van het aantal nieuwe meldingen, tot ongeveer 3500 in de afgelopen week. Het aantal ziekenhuis- en IC-opnames steeg nog wel licht. Het reproductiegetal is op 7 augustus afgenomen tot naar schatting 1,01. In alle provincies is er sprake van daling of stabilisatie van het aantal nieuwe meldingen. Wat betreft de provincies met de hoogste incidentie is er in Zuid-Holland sprake van een daling, terwijl Noord-Holland een stabilisatie laat zien. De piek van het aantal besmettingen ligt bij jongeren tussen de 18 en 25 jaar.

Van belang is dat er nauwelijks clusters gemeld worden op scholen en kindercentra (sinds 1 juni in totaal 8, waarvan 4 met recente besmettingen) en dat het beeld nog steeds is dat kinderen weinig bijdragen aan de voortgang van de uitbraak en dat als ze ziek worden, dit meestal mild verloopt. Ditzelfde beeld met betrekking tot kinderen en scholen (en belang van schoolopening voor kinderen) werd recent ook vanuit [het Verenigd Koninkrijk](#) en vanuit [andere Europese landen](#) gerapporteerd. Uiteraard blijft het RIVM de situatie rondom kinderen, scholen en leraren nauwlettend volgen. Op dit moment is er geen aanleiding tot verdere maatregelen.

C. Adviezen

1. Beperking van transmissie in verpleeghuizen

In opdracht van VWS is door Amsterdam UMC, afdeling Ouderengeneeskunde in samenwerking Erasmus MC, afdeling virologie en GGD Amsterdam onderzoek gedaan naar presymptomatische transmissie van COVID-19 in 4 verpleeghuizen. Een eerste conclusie van dit onderzoek is dat herkenning van presymptomatische of vroegsymptomatische bewoners in deze setting moeilijk is. Ook zorgmedewerkers met geringe klachten bleken moeite te hebben om deze te herkennen als zijnde COVID-19-gerelateerd. In dit onderzoek werden tijdens een uitbraak van COVID-19 in een psychogeriatrisch verpleeghuis wekelijks alle nog niet-besmette bewoners getest. Hieruit bleek dat van 74 positief geteste bewoners 51% op het moment van testafname nog geen herkenbare klachten van COVID-19 had. Zij kunnen het virus echter wel verspreiden. Daarnaast raakten ook medewerkers geïnfecteerd met dezelfde virusstam, ondanks het feit dat ze preventief persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikten tijdens de uitbraak. Een samenvatting van de onderzoeksresultaten vindt u in de bijlage. Naar aanleiding van deze onderzoeksresultaten, en rekening houdend met de beperkingen en kwetsbaarheid van de bewoners van verpleeghuizen, adviseert het OMT om de aanbevelingen van de onderzoeksgroep over te nemen.

Vorbereiding:

Allereerst en van het grootste belang is dat het management en de medewerkers van verpleeghuizen zich voorbereiden en toerusten voor een mogelijke uitbraak van COVID-19. Dit kan door onder andere extra scholing van medewerkers over het herkennen en melden van mogelijke symptomen van COVID-19 bij bewoners en medewerkers zelf, door het actualiseren en oefenen van uitbraakplannen zoals ervaring opdoen met isoleren en cohorteren, en door het maken van afspraken met laboratoria over laagdrempelig testen en snelle terugkoppeling van uitslagen. Bij deze voorbereidingen wordt bij voorkeur een ervaren ziekenhuishygiënist en/of infectiepreventiedeskundige betrokken.

Datum

27 augustus 2020

Ons kenmerk

0072/2020 LCI/JvD/at/hr

Bij oplopende COVID-prevalentie in de omgeving van het verpleeghuis:

Het voorkómen van introductie van COVID-19 in verpleeghuizen wanneer de omgevingsprevalentie toeneemt door preventief gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen door medewerkers, extra maatregelen voor bezoekers en quarantaine bij zorgtransities.

Er volgt nog nadere afstemming tussen de onderzoeksleiders en het RIVM over bij welke omgevingsprevalentie deze maatregelen moeten worden overwogen.

Daarbij wordt aangesloten bij de [Handreiking Maatregelen en regionale verspreiding van COVID-19](#), een bijlage bij de LCI-Richtlijn COVID-19. Op regionaal niveau dienen GGD'en en verpleeghuizen ook te overleggen over het beleid als er clusters of verheffingen van COVID-19 in de regio zijn.

De aanbeveling om bij het oplopen van de COVID-19-prevalentie in de omgeving steekproefsgewijs bewoners en medewerkers van verpleeghuizen te testen (zgn. pre-emptive testing) zal nog verder worden uitgewerkt. Daarbij zal ook nagegaan worden of mogelijke alternatieven voor het testen – zoals pooling van testen en rioolwateronderzoek bij het verpleeghuis – hierbij zinvol kunnen zijn.

Bij een uitbraak in het verpleeghuis:

Bij een uitbraak van COVID-19 in een verpleeghuis wordt geadviseerd om de bewoners van het verpleeghuis die geen COVID-19 hebben wekelijks te testen (óók als zij geen klachten hebben), zodat er bij positief geteste bewoners direct maatregelen kunnen worden genomen om verdere verspreiding tegen te gaan. Daarnaast dient nadrukkelijk overwogen te worden om ook de medewerkers (óók als zij geen klachten hebben) wekelijks te testen. Uit het onderzoek – maar ook uit andere (uitbraak)onderzoeken waarbij de onderzoeksgroep betrokken was – én praktijkervaring blijkt namelijk dat medewerkers om diverse redenen – waaronder het niet onderkennen van COVID-19-gerelateerde klachten – niet altijd direct thuisblijven en zich laten testen zodra zij klachten ontwikkelen.

2. Nachthoreca en evenementen

Een deel van de horeca, dat tot op dit moment gesloten is en waarvoor ook op 1 september geen verruiming van de maatregelen is voorzien, is de 'nachthoreca'. Ook in andere Europese landen zoals België, Frankrijk, en Spanje, en Engeland, blijft de nachthoreca voorlopig gesloten, terwijl in Griekenland – met toepassing van extra gezondheids- en veiligheidsmaatregelen – de openingstijd beperkt is tot middernacht.

Uit internationaal literatuuronderzoek en internationale media-analyse blijkt dat de nachthoreca de bron is van diverse COVID-19-uitbraken – o.a. in Berlijn,

Spanje en Zuid-Korea – met vaak vele tientallen besmettingen tot gevolg. Nederlandse gegevens ontbreken omdat de nachthoreca hier sinds het begin van de COVID-19-epidemie gesloten is. Omdat vooral jongeren discotheken en nachtclubs bezoeken en de piek van het aantal nieuwe besmettingen nu juist in de groep van 18 tot 25 jaar is, verwacht het OMT dat openstelling van de nachthoreca tot clusters van besmettingen en uitbraken zal leiden. Niet uitgesloten is dat alcohol en eventuele andere middelen de naleving van aanvullende maatregelen negatief beïnvloeden. Daarom adviseert het OMT de nachthoreca vooralsnog niet te openen.

Datum

27 augustus 2020

Ons kenmerk

0072/2020 LCI/JvD/at/hr

Het OMT heeft nu niet apart stilgestaan bij de heropening van evenementen gezien de huidige epidemiologische context van de COVID-19-uitbraak in Nederland. Een dergelijke afweging is nu niet aan de orde.

3. Thuisquarantaine kinderen van 0-4 jaar

Personen die in het bron- en contactonderzoek als overige nauwe contacten van een persoon met COVID-19 zijn geïdentificeerd moeten tot 10 dagen na het laatste contact thuisblijven. Dit geldt ook voor personen die terugkeren uit een "oranje" of "rood" gebied (zoals naar aanleiding van de COVID-19-situatie geclassificeerd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken). Op deze maatregel bestaat een uitzondering voor kinderen van 4 tot 12 jaar; zij mogen wel naar school/BSO en sport. Reden voor deze uitzondering is de beperkte rol die deze kinderen spelen in de transmissie van COVID-19 en het belang van school voor hun ontwikkeling en welzijn. Over de vraag of deze uitzondering ook zou moeten gelden voor kinderen van 0 tot 4 jaar (zodat zij naar de kinderopvang kunnen) is het OMT verdeeld. Kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar ontwikkelen – ook als zij een overig nauw contact zijn van een persoon met COVID-19 – zelden klachten van COVID-19. Het is echter niet bekend in hoeverre zij als dergelijk contact toch geïnfecteerd en dan besmettelijk zijn. Omdat kinderen in deze leeftijdsgroep intensief contact hebben met de leidsters binnen 1,5 meter (knuffelen, voeden en verschonen) adviseert het OMT in meerderheid om het huidige thuisquarantainebeleid te handhaven.

Zoals aangegeven: op dit punt liepen de meningen in het OMT uiteen. Een aantal leden schat het theoretische risico op besmetting van de leidsters door asymptomatische jonge kinderen die nauw contact hebben gehad met een COVID-19 patiënt buiten het eigen gezin of terugkeerden uit verblijf in een "oranje" of "rood" gebied, erg laag en ziet geen reden om deze kinderen thuis te houden van het kinderdagverblijf.

4. Innovatief testen

Het OMT heeft een multidisciplinaire werkgroep ingesteld die zich op korte termijn zal buigen over de vragen over innovatieve testmethoden en testbeleid.

Tot slot zijn er geen nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot zingen en schreeuwen in groepsverband en adviseert het OMT – conform het eerdere advies – om het verbod te continueren.

Tot een nadere mondelinge toelichting ben ik gaarne bereid.

Hoogachtend,

Datum

27 augustus 2020

Ons kenmerk

0072/2020 LCI/JvD/at/hr

Prof. dr. J.T. van Dissel
Directeur CIb